

УДК 177

ІНФАРМАЦЫЙНЫЯ ПРАДБАЧВАННІ І ГРАМАДСТВА ВЕДАЎ**Анцыповіч М.В.**

Беларускі нацыянальны тэхнічны ўніверсітэт

Сітуацыя з інтэлектуальным станам чалавецтва на сёняшні дзень робіцца асабліва цяжкай таму, што большасці людзей падаецца нібыта тут увогуле няма ніякіх праблем, нібыта праблемы развязаюцца па ступені іх узнікнення, а лік развязаных ўжо і не пералічыць. Усемагчымымі адкрыццямі займаюцца міліёны кваліфікаваных спецыялістаў, выдаткоўваюцца і асвойваюцца агромністыя сродкі, ідзе неперарывная плынь інфармацыі, адкрыццяў, вынаходніцтваў, але негледзячы на гэта, праблем у чалавецтва не змяншаецца. Справа ў тым, што менавіта перабор такога інтэлекта, ўзрастанне яго практычнай магутнасці, празмернае загрузачванне ім жыццёвай прасторы чалавека, яго неўнікненне вычварэнства і нават наадварот яго пашырэння зрабіліся магутнай сацыяльнай асновай пераканаўчага прыніжэння сумарнага ўзроўню чалавечага інтэлекту, татальнага абдурманьвання вялізарных мас людзей. Ліхарадка навізны ўспрымаецца за дух прагрэса. Сучасны чалавек успрымае свае жыццёвыя сілы як інвестыцыю, якая павінна прыносіць яму прыбытак. Людзі ў грамадстве багаццяў і спажывання ачолены не столькі іншымі людзьмі, колькі аб'ектамі спажывання. Узнаўленне культурнага капітала сёння рэалізуецца ў інстытуцыяналізаваных формах. Сюды адносяцца розныя аб'ектывацыі ў выглядзе культурных кваліфікацый і прафесіяналізмасертыфікаты аб культурных кампетэнцыях (разрады, атэстаты, дыпломы, патэнт, ліцэнзіі), а таксама рознага кшталту сімвалічныя статуснасці і рэпутацыі, якія звязаны з узнаўленнем культурнага капітала і ўваходжаннем у новыя гарызантальныя салідарныя статусныя супольнасці (інфармацыйныя, субкультурныя, прафесіянальныя)

Імклівае развіццё інфармацыйных і камунікацыйных тэхналогій прывяло да парушэння колішніх парадкаў на прадпрыемствах, дзе дамінантай былі рабочыя занятыя ручной працай у розных яе формах. Навуковая вытворчасць ведаў на сучасным этапе выражаецца ў наступным: узнікаюць новыя формы ведаў, якія па спосабах сваёй арганізацыі ужо не падпадаюць пад колішнюю класічную трыяду “фундаментальныя даследванні - прыкладныя даследванні -камерцыялізацыя”. Веды не могуць існаваць “самі па сабе” па-за кантэкстам інструментаў яго ўзнаўлення і трансляцыі, якімі надзелены прафесійныя супольнасці, якія гэтыя веды спараджаюць. Даступнасць стварэння, зберажэння і пашырэння інфармацыі прывяла да трансфармацыі становішча чалавека ў сучаснай сацыяльнай прасторы. Паколькі змяненні сацыяльнай статуснасці чалавека суправаджаюцца трансфармацымі інстытутаў і арганізацый грамадства. Узнікненне канцэпта “грамадства ведаў” – 60/70 гады ХХст. - дамінантай развіцця якога выступае вытворчасць і выкарыстанне ведаў. У

цэлым большасць канцэптуальных трактовак “грамадства ведаў” узбудоўваецца на аснове параўнальнага аналізу з тэорыямі постіндустрыяльнага ці інфармацыйнага грамадства, што пашырае далягляды для зразумення дадзенага феномена, не зводзячы ягоныя сутнасныя характарыстыкі толькі да “эканомікі ведаў”.

Генэзіс “грамадства ведаў” быў шчыльна звязаны з генэзісам новаеўрапейскай доследнай навукі, якая была асновай для развіцця духоўнай вытворчасці ў межах еўрапейскага капіталістычнага рацыяналізма. Прычынай і рухавіком грамадства новага тыпа з’яўляюцца навуковыя і тэхнічныя інавацыі, якія задаюць агульную дынаміку росту грамадства. Напрыклад, калі ў традыцыйнай (таварна – грашовай) эканоміцы (паводле Маркса) перавытворчасць лагічна і непазбежна павінна прыводзіць да крызіса, то сучасная эканоміка выкарыстоўвае ў пытаннях пераадолення крызіса перавытворчасці да рознага рода штучных рэгулятываў (пратэекцыянізм, падаткі, рэклама) Штуршком да трансфармацыі метадалогіі ў сацыяльных даследваннях было развіццё ў пачатку ХХст. квантавай механікі. У фізічнай навуцы змяніўся падыход да апісання працэсаў і з’яваў. Апісанне працэсаў на макраўзроўні (класічная механіка) зрабілася немагчымым прымяняць ў апісанні працэсаў мікраўзроўню (квантавая механіка). У ХХ ст. былі распрацаваны мэдэлі тлумачэння тэхнічнай камунікацыі, аб’явіліся новыя навуковыя напрамкі (тэорыя інфармацыі і кібернетыка), што і паспрыяла змяненню ўяўленняў аб інфармацыі. Як адзначаюць сучасныя даследчыкі, “сусвет складаецца з энэргіі, матэрыі і інфармацыі, нягледзячы што матэрыя і энэргія існуюць як само па сабе зразумелае, для з’яўлення інфармацыі патрэбны пэўныя ўмовы” [1, с.208]. ХХст. “прымірыла сваё разуменне стралы часу і фізічнага паходжання інфармацыі з фізічнай прыроднай рэальнасці, новыя тэорыі здолелі паказаць, што інфармацыя ўяўляе сабою не ананалію, а тое, з’яўленне чаго належала чакаць; інфармацыя ўзнікае натуральным чынам ва ўстойлівых станах фізічных сістэм, якія знаходзяцца не ў раўнавазе” [1, с. 51]. Грамадства таксама ўяўляе сабой асобага рода рэальнасць, якая ўключана ва ўніверсальны прыродны парадак, яно падобна квантаваму свету, можна сказаць, што грамадства – гэта квантавая копія свету.

Уяўленні аб прадбачванні ўтрымліваюць сваю гісторыю. У філасофіі Арыстоцеля будучае ўспрымалася прыхаваным ад нас, так як у яго вучэнні наяўнічала актуальнае і патэнцыяльнае быццё, і ў апошнім яно і прысутнічала. У сярэднія вякі развіваецца псіхалагічная трактоўка, якая звязана з разуменнем таго, што час захоўваецца ў душы чалавека ў форме памяці, ўвагі і чакання. У 19 -20 ст. замацоўваецца палажэнне аб тым, што сусвет усвядамляецца і разумеецца праз чалавека. Адбываецца перагляд механістычнага светапагляду, на змену якому прыходзіць халізм. Свет пачынае ўспрымацца як нейкая сістэма адносін, а не як пачаткова дадзеная субстанцыя. У працэсе прадбачання адначасова могуць прысутнічаць як

эмоцыі, так і навуковыя тэарэтычныя абагульненні. Па гэтаму прадбачанне – сумяшчэнне выкарыстаных працэдур, лагічных разваг і яшчэ неўсвядомленых здумленых аперацый. У квантавай сістэме ўсе аб’екты злучаны з акаляючым светам нелакальнымі сувязямі ў выніку любога, якога – небудзь узаемадзеяння. Узнікшыя калі – небудзь сувязі з’яўляюцца настолькі існуючымі, што могуць радыкальна памяняць саму сістэму. Праз маштабнае развіццё электронных камунікацый, адбываецца станаўленне “інфармацыйнай аноміі”, якая выходзіць за рамкі ўсяго таго, што з’яўлялася калісьці нормай. Гэта складаны працэс, які цягне за сабой непрадказальныя эфекты. Шырокае выкарыстанне новых тэхналогій спараджае патрэбнасць у прадбачанні патэнцыяльных пагроз, і перспектыву выкарыстання высокіх тэхналогій у будучыні.

У эпістэمالагічным дыскурсе праблема прадбачання разглядаецца праз праблему інфармацыйнага грамадства. Праўленне прадбачання ў інфармацыйным грамадстве мае свае адметнасці, звязаныя з так званым “эфектам Эдыпа” – з’явай “самаарганізаваных”, “самаразбуральных” прагнозаў. Сам тэрмін быў уведзены К. Поперам у працы “Жабрацтва гістарцызма”. Сутнасць дадзенага эфекта зводзіцца да таго, што абнародванне інфармацыі (прадбачвання) спрыяе, ці самаздзяйсненню прадказання, ці яго самаразбурэнню. У практычным плане з аднаго боку грамадства абяцае чалавецтву агромністыя магчымасці ў сувязі з даступнасцю ведаў. З другога боку такія працэсы як амасаўленне культуры, ускладненне здабыцця ідэнтычнасці, знішчэнне матывацый для перарывання новых веда паказваюць, што ўпярэць з павялічэннем магчымасцей да павышэння інтэлектуальных здольнасцей людзей, непазбежна ўзрастае колькасць тых, хто не здатны да якаснай рэфлексійнай дзейнасці. А гэта значыць, што і сама здольнасць да прадбачвання на высокім узроўні апыняецца пад пагрозай дэфармацый.

Літаратура

1.Идальго, Сесар. Как информация управляет миром: (пер., с англ. /Сесар Идальго - Москва,2016.